

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА
КОММУНИКАЦИЯЛАРИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ ВАЗИРЛИГИ**

**МУҲАММАД АЛ-ХОРАЗМИЙ НОМИДАГИ
ТОШКЕНТ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УНИВЕРСИТЕТИ
ФАРҒОНА ФИЛИАЛИ**

**АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ
ВА ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЯЛАРНИНГ
ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ ВА ЕЧИМЛАРИ
РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-ТЕХНИК АНЖУМАНИНИНГ
МАЪРУЗАЛАР ТЎПЛАМИ**

I ҚИСМ

I ЧАСТЬ

**СБОРНИК ДОКЛАДОВ
РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ
ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И
ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЙ**

2019 йил 30-31 май, Фарғона

Литературы:

1. Ш.Мирзиёев. Школьное образование-важное звено системы подготовки кадров, 2-ноябрь, 2018 йил. URL: <https://president.uz/ru/lists/view/2126>
2. URL: <http://uzedu.uz/Xtv/BarchasiPage/67?tp=86>
3. Кулагин, В. П., Ястребцева, Е. Н., Оболяева, Н. М., Кузнецов, Ю. М., Заботнев, М. С. (2009). Социальные сетевые сообщества в системе общего образования. Информатизация образования и науки, (2), 129-135.
4. Бондаренко С. В. Социальная структура виртуальных сетевых сообществ: Дис. д-ра социол. наук. – Ростов н/Д., 2004. – 396 с.
5. Быховский Я.С., Патаракин Е.Д., Себрант А.Ю., Ястребцева Е.Н. Смотрите, как они думают!//Сетевая культура. -М.: Некоммерческое партнерство «Современные технологии в образовании и культуре», 2007. -112 с.
6. Сергеев А.Н. Сетевое сообщество как субъект образовательной деятельности в сети интернет // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 6.;
7. Robin B. Hamman. Computer Networks Linking Network Communities: A Study of the Effects of Computer Network Use Upon Pre-existing Communities. 1999. URL: <http://cybersoc.blogs.com/mphil.html> (дата обращения: 28.10.2012).

JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARINING KASBIY FAOLIYATIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHGA TAYYORGARLIK

*Samadov Abdulaziz
Buxoro davlat universiteti
Harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi*

Jismoniy tarbiya va sport sohasida kasbiy ta'limni axborotlashtirish mutaxassislarning kasbiy fazilatlari va tayyorlash darajasiga yangi talablar qo'yadi. Zamonaviy axborot texnologiyalarini o'zlashtirish mutaxassisning kasbiy tayyorgarligining asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, u zarur bilimlarga ega bo'lishga qaratilgan professional yo'naltirilgan dasturlar va kurslarni ishlab chiqish va amalga oshirishni talab qiladi va ularning professional faoliyatida ulardan foydalanish bo'yicha shaxsiy tajribani to'playdi.

O'quv jarayonini modernizatsiya qilish o'quv materialini faol guruh va individual ish shakllariga o'rgatishning passiv, asosan ma'ruza usullaridan o'tishni, talabalarning mustaqil qidiruv faoliyatini tashkil etishni talab qiladi; bu sizga aniq bir shaxsga ega bo'lgan mutaxassisni tayyorlash va turli sharoitlarda ishtirok etadigan talabalarning faoliyatini tashkil etish imkonini beradi. Bu, bizning fikrimizcha, o'quv jarayoniga axborot kompyuter texnologiyalarini joriy etishga yordam berishi mumkin.

Idealga yaqin milliy ta'lim tizimi faqat axborot kompyuter texnologiyalari yordamida yaratilishi mumkin. Bugungi kunda ta'limning maqsadi o'qituvchini iloji boricha ko'plab tayyor, qat'iy tanlangan, mos ravishda tashkil etilgan bilim, ko'nikma

va ko'nikmalarga "to'ydirish" bo'lishi mumkin emas. Albatta, yaxshi hunarmandlar doimo qimmatga tushadi. Biroq, jamiyat intellektual rivojlangan, mustaqil ravishda yangi bilimlarga ega bo'lishga, xodimlarning murakkab muammolarini mustaqil va oqilona hal etishga qodir bo'lgan turli axborot manbalari bilan ishlashga qodir emas.

O'quv jarayonini modernizatsiya qilish o'quv materialini faol guruh va individual ish shakllariga o'rgatishning passiv, asosan ma'ruza usullaridan o'tishni, talabalarning mustaqil qidiruv faoliyatini tashkil etishni talab qiladi; bu sizga aniq bir shaxsga ega bo'lgan mutaxassisni tayyorlash va turli sharoitlarda ishtirok etadigan talabalarning faoliyatini tashkil etish imkonini beradi. Bu, bizning fikrimizcha, o'quv jarayoniga axborot kompyuter texnologiyalarini joriy etishga yordam berishi mumkin.

Ta'limni axborotlashtirishning eng muhim vazifalaridan biri-mutaxassisning axborot madaniyatini shakllantirish, uning darajasi birinchi navbatda axborot, axborot jarayonlari, modellar va texnologiyalar haqida bilim bilan belgilanadi; ikkinchidan, axborotni turli tadbirlarda axborotni qayta ishlash va tahlil qilish vositalari va usullarini qo'llash qobiliyatlari; uchinchidan, zamonaviy axborot texnologiyalaridan professional (ta'lim) faoliyatda foydalanish qobiliyati; to'rtinchidan, atrof-muhitni ochiq axborot tizimi sifatida ko'rish [1].

Ta'lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonida o'quv-ma'rifiy faoliyatni kompyuter modellashtirish, axborot berish, o'quv faoliyatini dasturlash, assotsiativ usul, test usuli, faol o'qitish o'yin uslubi, loyiha usullari, «taslim bo'lmagan vazifalar», situatsion modellashtirish va boshqalarga yo'naltirilgan kompyuter o'qitish metodologiyasini yaratishga yordam berdi.

Axborot kompyuter texnologiyasi o'qitish-bu nafaqat o'qituvchi va o'qituvchi o'rtasidagi transfer aloqasi emas: o'qitish usullarini o'zgartirish o'quv faoliyatining mazmunini o'zgartirishga olib keladi, bu esa tobora mustaqil va ijodiy bo'lib, ta'lim sohasida individual yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi.

Kompyuter texnikasi va dasturiy ta'minotni ishlab chiqishda keskin pasayish ta'lim jarayoniga multimediya texnologiyalari, Internet texnologiyalari, veb-dizayn kabi texnologiyalarni joriy etishga yordam berdi. Ularning to'g'ri ishlatilishi insonning shaxsiyati va qobiliyatlarini kompleks rivojlantirishga yordam beradi.

O'qituvchining faoliyati mazmuni ham o'zgaradi: u faqat bilimning «reproduktori» bo'lishni to'xtatadi, yangi ta'lim texnologiyasini ishlab chiquvchi bo'ladi, bu esa bir tomondan uning ijodiy faoliyatini oshiradi, ikkinchidan, yuqori darajadagi texnologik va uslubiy tayyorgarlikni talab qiladi. O'qituvchi faoliyatining yangi yo'nalishi-ta'lim axborot texnologiyalari va dasturiy-uslubiy o'quv komplekslarini ishlab chiqish.

Zamonaviy axborot texnologiyalarini bilish, ulardan mohirona foydalanish ta'lim jarayonida ilgari qo'llanilmaydigan mutlaqo yangi mazmundagi mutaxassisni tayyorlash uchun haqiqiy imkoniyatlar yaratadi. Axborotni qidirish, tanlash, baholash va undan foydalanish ko'nikmalari asta-sekin umumiy savodxonlikning asosiy komponenti sifatida qarala boshlaydi [2].

Oliy jismoniy tarbiya tizimida zamonaviy axborot texnologiyalarining sezilarli salohiyatiga qaramasdan, ular hali etarli darajada qo'llanilmagan. Jismoniy tarbiya mutaxassislarini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish muammosini hal etishda ilmiy hamjamiyat oldida quyidagi vazifalar qo'yiladi:

zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish sharoitida jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarini tayyorlashning pedagogik konsepsiyasini ishlab chiqish;

jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarini yangi avlod malaka xususiyatlariga va davlat ta'lim standartlariga kiritish uchun axborot tayyorlashga asosiy talablarni shakllantirish; jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni tayyorlashda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining imkoniyatlarini o'rganish maqsadida keyingi ilmiy tadqiqotlar o'tkazish;

jismoniy tarbiya va sport bo'yicha bo'lajak mutaxassislarning kasbiy yo'nalishini hisobga olgan holda o'quv jarayonini ta'minlash uchun darslik va o'quv-uslubiy qo'llanmalarni, shu jumladan elektron shaklda nashrga tayyorlash;

jismoniy tarbiya ta'limida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalari bo'yicha jismoniy madaniyat fakultetlari jismoniy tarbiya institutlarining professor-o'qituvchilari malakasini muntazam ravishda oshirib borsin;

jismoniy tarbiya muassasalarini tegishli texnik vositalar va kommunikatsiyalar bilan jihozlash bilan bog'liq masalalarni aniq maqsadga muvofiq hal etish.

Yaqin vaqtgacha, kasbiy faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish qobiliyati mutaxassisni tayyorlashning muhim omili bo'lmaganda, institutlarda va jismoniy tarbiya fakultetlarida axborot tayyorlash «Informatika» kabi kichik, kam professional yo'naltirilgan kursni «tinglash» ga qisqartirildi, ko'pincha moddiy-texnik bazaga ega bo'lmagan holda, bu bugungi talablarga javob bermaydi.

Axborot tayyorgarligining asosiy tarkibiy qismlarining mazmuni kelajakda jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassisning axborot madaniyatini shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qilishi uchun mo'ljallangan bo'lishi kerak.

Shu bilan birga, kelajakdagi professional faoliyat sohasining o'ziga xosligi laboratoriya va amaliy mashg'ulotlarda muayyan amaliy muammolarni hal qilishda o'z aksini topishi kerak.

Ideal ta'lim tizimi kerak:

o'quvchini o'rganish istagi va o'qitish maqsadini shakllantirish;

ta'lim va ijodiy faoliyatga turtki berish;

har bir o'quvchini alohida moslashtirilgan o'quv qo'llanmalari bilan ta'minlash;

har bir o'quvchiga individual jadval bo'yicha ishlash imkoniyatini bering;

doimiy ta'lim natijalarini baholash.

Mutaxassisning axborot madaniyatining zarur darajasini ta'minlash faqat bitta o'quv intizomining maqsadi bo'lishi mumkin emas; profilli kafedralarning barcha maxsus fanlarini o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish zarur, bu esa professor-o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi darajasini, ushbu

texnologiyalarning potentsial imkoniyatlari bilan tanishishini, ushbu imkoniyatlardan amaliy va ilmiy faoliyatida foydalanish qobiliyatini talab etadi.

Bu nuqta juda dolzarb va pedagogik ahamiyatga ega, talabalar amalda, o'quv mashg'ulotlari jarayonida, ilmiy tadqiqotlar o'tkazish va h.k. Zamonaviy axborot texnologiyalarining afzalliklari va imkoniyatlarini o'z tajribalarida ko'rishlari kerak.

Adabiyotlar:

1. Гурьев С.В. Компьютер и физической воспитание: учебное пособие/ С.В. Гурьев. Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2005.132 с.

2. Зайцева Т.И. Информационные технологии в образовании /Т.И.Зайцев, О.Ю.Смирнова. Москва, 2012.

INFORMATIKA FANIDAN IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR UCHUN ZAMONAVIY METODIK DASTURLAR

X. Tursunov, X. Shokirova

*Farg'ona shaxar imkoniyatlari cheklangan shaxslar uchun
ixtisoslashtirilgan Respublika kasb-xunar kolleji*

XXI asrga kelib barcha sohalarda bo'lgani kabi ta'limda ham qator o'zgarishlar yuz berdi. Bular albatta barchasi faqat oldinga va rivojlanishga xizmat qilib kelmoqda. Sog'lom inson uchun bilim olishning ham erta kechi yuq hamda chek chegarasi yo'q. Lekin imkoniyati cheklangan insonlar uchun vaqtning ham salomatlikning ham ta'siri barcha jabxalarda seziladi. Er yuzida bunday insonlar umumiy axolini 10%ni tashkil etadi. Shunday ekan axborot texnologiyalari davrida barcha birday ilm olishga xaqli ekanini xisobga olgan xolda O'zbekiston Respublikasida ham imkoniyati cheklangan ta'lim muassasalari hamda talabalari uchun yangi ta'lim texnologiyalarini joriy qilishni yanada kengroq qo'lga qo'yish maqsadga muvofiq ish xisoblanadi.

Ko'zi ojizlar uchun zamonaviy o'quv planshetlari, qo'li ojizlar uchun esa ovozdagi boshqariluvchi interaktiv o'quv va dars qurollari, o'qishga va yozishga qiynaladiganlar uchun barcha mavzularni tushunarli videobloglar tarzida shakllantirish dunyo tajribasida allaqachon o'z samarasini berishni boshlab yuborgan. So'ngi yillarda televideniya ayrim ilmiy kanallarda imkoniyati cheklanganlarni ham xisobga olgan xolda kursatuvlar tashkillangani odamni quvontiradi albatta, lekin bularni o'zi yetarli deb xisoblab bo'lmaydi. Balkim imkoniyatlar yetarlicha bo'mayotganligi tufayli imkoniyati cheklanganlar orasida ham qanchadan qancha yosh olimlarimizni shakllantira olmayotganligimiz ayni haqiqat. Chet el tajribalaridan kelib chiqib aytadigan bo'lsak, Norvegiya, Gollandiya va Fillandiyada 70% imkoniyati cheklangan insonlar oliy ma'lumotni aynan masofaviy ta'limdan qo'lga kiritib kelmoqdalar. Ular uchun maxsus masofadan turib ish yuritish ham ishsizlikni keltirib chiqarishni oldini olishga zamin bo'lib kelmoqda. Eng foydali metodika sifatida esa quyidagi turlar ancha samarali deb xisoblanmoqda:

DARS JARAYONIDA PASSIV VA AKTIV O'QITISH METODLARNI QO'LLASH	
T.A. Maxarov, A.A. Xaydarov	458
AKT VA TALIM TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASI	
Q.T. Maxarov	461
СЕТЕВОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СООБЩЕСТВО ПУТЬ К КАЧЕСТВЕННОЙ ПОДГОТОВКЕ К УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА	
X.C. Атаджанов	464
LISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARINING KASBIY FAOLIYATIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHGA TAYYORGARLIK	
A. Samadov	466
INFORMATIKA FANIDAN IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR UCHUN ZAMONAVIY METODIK DASTURLAR	
X. Tursunov, X. Shokirova	469
INTERNET BUYUMLAR RIVOJLANISH TEXNOLOGIYASI	
S.A. Azimov	470
OLIY TA'LIMDA ZAMONAVIY INFORMATIKAGA OID TA'LIM TEXNOLOGIYASINING O'RNI	
A.M. Rahimov	472
MATLAB DA XISOBLASHLARNI VIZUALIZACIYALASHNING KENGAYTIRILGAN TEXNIKASI	
M.X. Akbarova, A.Sh. Burhanova	475
DINAMIK TA'LIM PLATFORMASINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARGA MISOLLAR	
N.Y. Rasulova, A.Y. Dauletov	478
ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИ БОШҚАРИШДА АХБОРОТ ВА КОММУНИКАЦИЯ	
H.A. Мамадалиев, Д.И. Эшонкулов	480
OILAVIY MUNOSABATLARNING PSIXOLOGIK TALQINI	
N. Toshboltayeva, S. Toshboltayev, J. Latipov	483
ТАФАККУР ТАРАҚҚИЙСИ МАСАЛАЛАРИ ОЛИМЛАР ТАЛҚИНИДА	
Б. Мадаминова	484
ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ СУБЪЕКТОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ	
H. Л. Захарова, H.C. Собирова	486
IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS WITH THE INTERACTIVE SCHOOL-METHODICAL COMPLEX	
S.T. Abduvaliyeva	488
CHET TILLARINI O'QITISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH VA UNING SAMARADORLIGI	
D.O'. Boltayev, G.E. Razzoqova	490
MASOFAVIY O'QITISH TA'LIM JARAYONINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULARIDAN BIRIDIR	
D.O'. Boltayev, G.E. Razzoqova	491